

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

УДК 78.07:378.014.252]:78.03(045)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/96-3-5>

Богдан РУМЯНЦЕВ,
orcid.org/0009-0008-4985-6551
аспірант кафедри теорії та історії культури
Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського
(Київ, Україна) mrsrnp@outlook.com

МІЖНАРОДНІ ПАРТНЕРСТВА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ВИКОНАВСЬКИХ ШКІЛ

У статті досліджено вплив міжнародних партнерств на розвиток виконавських шкіл у контексті сучасних процесів інтернаціоналізації вищої освіти у закладах мистецького спрямування. Основною проблемою дослідження є необхідність переосмислення міжнародної діяльності мистецьких закладів вищої освіти не лише як інституційного розширення зовнішніх контактів, а як внутрішнього механізму трансформації освітнього простору як культурного чинника. Виконавська школа розглядається як динамічна культурно-професійна система, що поєднує історично сформовані естетичні норми, методичку та інтерпретаційні стандарти і функціонує в умовах взаємодії традиції та інновації. Метою статті є розкрити значення міжнародних партнерств як чинника розвитку виконавських шкіл та роль у структурній еволюції педагогічної традиції. Теоретичним підґрунтям дослідження стали концепції інтернаціоналізації вищої освіти, що трактують її як інтеграцію міжнародного та міжкультурного виміру у цілі, функції та реалізацію освітньої діяльності, а також підходи до розуміння міжнародної співпраці як індикатора і механізму забезпечення якості освіти. У статті застосовано інституційний та культурологічний підходи, що дозволяють аналізувати міжнародні партнерства одночасно як організаційний інструмент модернізації освітнього процесу і як простір взаємодії різних художніх смислових систем. Узагальнені результати дослідження свідчать, що ефективність міжнародних партнерств визначається рівнем їх інтеграції у систему внутрішнього забезпечення якості та стратегічного управління закладу вищої освіти. Доведено, що вплив партнерств на розвиток виконавських шкіл проявляється не стільки у кількісному розширенні контактів, скільки у трансформації педагогічних методик, виконавських стандартів і репертуарно-інтерпретаційних традицій. Обґрунтовано тезу про перенесення концепту міжнародних партнерств як складової інтернаціоналізації у площину виконавських шкіл, що дозволяє розглядати їх як механізм нормативного, естетичного й методичного переосмислення традиції. Показано, що включення у міжнародні мережі створює середовище професійного порівняння, у якому виконавська школа набуває здатності до рефлексивного самовизначення та адаптивного оновлення без втрати власної культурної ідентичності.

Ключові слова: міжнародні партнерства, виконавська школа, вища освіта, традиції, інтернаціоналізація, музична освіта, музична культура, мистецтво, культура, заклад вищої освіти, міжнародна діяльність.

Bohdan RUMIANTSEV,
orcid.org/0009-0008-4985-6551
Postgraduate at the Department of Theory and History of Culture
Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
(Kyiv, Ukraine) mrsrnp@outlook.com

INTERNATIONAL PARTNERSHIPS AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF PERFORMANCE SCHOOLS

The article examines the impact of international partnerships on the development of performance schools within the context of contemporary processes of higher education internationalisation. The central problem addressed is the need to reconceptualise the international activities of arts higher education institutions not merely as an institutional expansion of external contacts, but as an internal mechanism for the transformation of artistic and pedagogical tradition. The performance school is considered as a dynamic cultural and professional system that integrates historically formed aesthetic norms, methodologies and interpretative standards, functioning at the intersection of tradition and innovation. The aim of the article is to elucidate the significance of international partnerships as a factor in the development of performance schools and their role in the structural evolution of artistic and pedagogical tradition. The theoretical framework is grounded in concepts of higher education internationalisation understood as the integration of international and intercultural dimensions into the purposes, functions and delivery of education, as well as in approaches that interpret international cooperation as both an indicator and a mechanism of quality assurance. The study applies institutional and

cultural approaches, enabling international partnerships to be analysed simultaneously as organisational instruments of educational modernisation and as spaces for interaction between different artistic meaning systems. The generalised findings demonstrate that the effectiveness of international partnerships depends on the degree of their integration into internal quality assurance systems and the strategic governance of higher education institutions. It is argued that their influence on the development of performance schools manifests not so much in the quantitative expansion of contacts as in the transformation of pedagogical methods, performance standards and repertoire-interpretative traditions. The article substantiates the transfer of the concept of international partnerships, as a component of internationalisation, into the sphere of performance schools, allowing them to be interpreted as mechanisms for the normative, aesthetic and methodological rethinking of tradition. It is shown that participation in international networks creates a space for professional comparison in which the performance school acquires the capacity for reflective self-definition and adaptive renewal without losing its cultural identity.

Key words: *international partnerships, performance school, higher education, tradition, internationalisation, music education, music culture, art, culture, higher education institution, international activities.*

Постановка проблеми. Міжнародні партнерства у сфері музично-виконавської освіти передбачають аналіз інтернаціоналізації та осмислення її впливу на професійну підготовку музиканта. Виконавська школа як культурно-професійна система функціонує в умовах взаємодії традиції та інновації, що актуалізує потребу дослідження трансформацій, спричинених міжнародною взаємодією.

Аналіз досліджень. Теоретичне обґрунтування дослідження міжнародних партнерств як чинника розвитку виконавських шкіл потребує звернення до концепцій інтернаціоналізації вищої освіти, оскільки саме вони дозволяють визначити зміст, цілі та якісні параметри міжнародної взаємодії в академічному середовищі. Джейн Найт визначає інтернаціоналізацію як процес інтеграції міжнародного та міжкультурного виміру у цілі й функції вищої освіти (Knight, 2003). Ганс де Віт акцентує на її цілеспрямованому характері як засобі підвищення якості освіти й досліджень (de Wit, 2020). Мигович І. розглядає міжнародну діяльність університетів як індикатор і механізм забезпечення якості вищої освіти (Мигович, 2018).

Мета статті – розкрити значення міжнародних партнерств як чинника розвитку виконавських шкіл.

Виклад основного матеріалу. Інтернаціоналізація освіти є багаторівневим процесом, у якому поєднуються динаміка глобальних трансформацій, модернізація академічних практик та необхідність збереження традицій. Інтернаціоналізація вищої освіти в сучасному науковому дискурсі трактується як інтеграція міжнародного, міжкультурного або глобального виміру у цілі, функції та реалізацію освітньої діяльності (Knight, 2003: 2). У сфері мистецької освіти ця логіка набуває специфічного змісту: інтернаціоналізація впливає не лише на інституційну структуру, а й на механізми відтворення виконавської традиції.

Перенесення концепту інтернаціоналізації у площину культурологічного дослідження потребує уточнення самого поняття «виконавська

школа». У науковому дискурсі «виконавсько-педагогічна школа» описується як цілісність, що має характер системи знань і принципів, здатної відтворювати власні засадничі положення у часі (Гринчук, 2020: 25). Таке визначення дозволяє розглядати виконавську школу не як сукупність технічних прийомів, а як історично сформовану систему професійної спадковості, у межах якої естетичні норми, педагогічні методики, критерії художньої якості виконання та інтерпретаційні стандарти утворюють упізнаваний профіль традиції певної країни, регіону або інституції. У цьому сенсі вона постає культурно-професійним механізмом її відтворення.

У культурологічному вимірі міжнародні партнерства між закладами вищої освіти мистецького спрямування можна розглядати як механізм взаємодії різних художніх смислових систем. Відповідно до положення про те, що художня культура формує «єдине смислове поле» (Безгін та ін., 2019: 40), виконавська школа функціонує як частина цього поля, зберігаючи притаманний їй набір цінностей.

Міжнародні партнерства у сфері вищої освіти доцільно трактувати як інституційно закріплену систему довготривалої взаємодії між закладами вищої освіти та пов'язаними з ними професійними середовищами, що спрямована на створення стійких каналів обміну ресурсами й практиками. У такій логіці партнерство є не формальним «рамковим договором», а режимом спільної діяльності, який включає координацію цілей, узгодження процедур, планування ініціатив і механізми забезпечення якості вищої освіти.

Для коректного аналізу міжнародних партнерств між закладами вищої освіти мистецького спрямування необхідно врахувати подвійність: інституційний підхід фокусує увагу на організаційних механізмах і освітніх практиках (реалізація спільних проектів, програм міжнародної академічної мобільності, програм подвійних дипломів тощо), тоді як естетичний підхід зосереджується

на культурних смислах, художніх нормах і спадковості виконавської традиції. У межах цієї логіки міжнародні партнерства можуть бути описані як фактор, що одночасно модернізує інституційні процедури підготовки виконавця та змінює умови функціонування виконавської школи як традиції.

Для довготривалої ефективної міжнародної діяльності необхідна інституційна інфраструктура – як структурні підрозділи (відділ міжнародних зв'язків, центр міжнародної освіти тощо), так і інтеграція міжнародної складової в систему управління закладу. Відповідно до принципів забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, саме інституція несе первинну відповідальність за якість своєї діяльності та її гарантування (ESG, 2015: 8). Отже, партнерства мають бути не нав'язаним зовнішнім додатком до освітнього процесу, а складовою його внутрішньої логіки. Їх результативність залежить від узгодженості стратегічних цілей, наявності прозорих процедур, а також від кадрової готовності до міжкультурної взаємодії.

Разом із тим, інтенсивність міжнародної взаємодії виявляє структурні суперечності. З одного боку, партнерства підсилюють відкритість і конкурентоспроможність інституції; з іншого – вони потребують значних організаційних ресурсів і стратегічної узгодженості. Відсутність цілісної політики інтернаціоналізації, недостатня координація між структурними підрозділами, фрагментарність ініціатив можуть нівелювати потенційні переваги співпраці. Міжнародна діяльність має бути інтегрована у систему внутрішнього забезпечення якості, інакше її вплив на виконавську підготовку залишається поверхневим.

Інтернаціоналізація у сфері виконавської освіти набуває особливої ваги саме тому, що вона діє не лише на рівні організаційних структур, а й у площині художньої традиції – вона безпосередньо впливає на механізми формування виконавської ідентичності. Партнерства створюють простір, у якому відбувається зіставлення різних стилістичних й інтерпретаційних традицій виконання творів, педагогічних підходів, репертуару тощо. Через включення до міжнародних мереж інституція та учасники освітнього процесу отримують можливість не лише запозичувати практики, а й рефлексивно співвідносити їх із власними практиками та традиціями.

Ефекти міжнародних партнерств для виконавських шкіл виявляються як у очних результатах (реалізація спільних ініціатив, зростання кількості проектів та залучених учасників, створення нових освітніх компонентів, реалізація програм

міжнародних академічних мобільностей тощо), так і у складніших змінах – у нормативах якості, у педагогічній практиці та у репертуарно-інтерпретаційній традиції. У цьому контексті важливо фіксувати, що партнерства в освітньому середовищі мають формуватися стратегічно, оскільки вони здатні збагачувати навчальні програми, педагогічні практики й дослідницьку діяльність (Zhang та ін., 2023: 12). Саме стратегічність – як довготривалість, узгодженість, керованість і процедурна забезпеченість – відрізняє партнерство, яке реально впливає на розвиток виконавської школи, від партнерства, що залишається символічною формою міжнародної співпраці.

Умови, що визначають результативність партнерств для виконавських шкіл, мають як позитивні, так і обмежувальні параметри. До позитивних передумов належить, з одного боку, здатність партнерств включатися в процедурно контрольовані контури якості освіти, оскільки саме якість і відповідальність інституцій за її забезпечення є ключовими принципами функціонування освітнього простору (ESG, 2015: 8). З іншого боку, у культурологічній площині важливим є усвідомлення того, що художня культура формує «єдине смислове поле», у межах якого окремі смисли та якості взаємопов'язані й взаємозумовлені (Безгін та ін., 2019: 40). Це створює підстави розглядати партнерства як механізм, здатний актуалізувати смислові компоненти виконавської школи через включення її носіїв до ширшої системи професійних зіставлень. Натомість серед обмежувальних умов виділяється ризик підміни змістовної співпраці демонстративними формами інтернаціоналізації, коли зовнішня «міжнародність» не трансформується у приріст якості та не призводить до оновлення практик. Саме тому у дослідницькому полі принциповим є нормативний акцент: інтернаціоналізація, втілена через партнерства, має оцінюватися як інструмент поліпшення якості освіти й досліджень, а не як самодостатній статусний маркер (de Wit, 2020: 3).

Міжнародна співпраця в сучасній вищій освіті дедалі частіше розглядається як індикатор якості та водночас як інструмент її підтримання й підвищення (Мигович, 2018: 17). У мистецькій освіті цей аспект має особливу вагу, оскільки якість виконавської підготовки неможливо оцінювати лише за формальними показниками. Вона проявляється у здатності здобувача вищої освіти до стилістично адекватної інтерпретації, у рівні технічної досконалості, у сформованості художнього мислення. Саме тому міжнародні партнерства набувають значення механізму, що відкриває доступ до аль-

тернативних виконавських традицій. Вони розширюють поле порівняння, а отже – підвищують вимоги до внутрішніх стандартів виконавця.

Виконавський вимір партнерств пов'язаний із розширенням художнього досвіду здобувачів вищої освіти. Участь у міжнародних проектах, фестивалях, конкурсах, майстер-класах, програмах академічної мобільності, спільних постановках і творчих резиденціях створює умови для практичного занурення у різні стилістичні та інтерпретаційні традиції. Таке занурення не лише сприяє підвищенню технічного рівня виконавця, а й формує здатність до стилістичної гнучкості та професійної мобільності. Для здобувачів вищої освіти це означає набуття досвіду роботи в мультикультурному середовищі, розвиток адаптивності та здатності до професійної комунікації. Водночас партнерства відкривають можливості для міждисциплінарної інтеграції – поєднання виконавської діяльності з цифровими технологіями, медіапрактиками, дослідницькою роботою. Як засвідчують сучасні дослідження, міждисциплінарна співпраця демонструє суттєвий позитивний вплив на здобувачів, викладачів і інституції загалом (Zhang та ін., 2023: 3). Для виконавських шкіл це означає розширення спектра професійних компетентностей без втрати фундаментальної технічної та естетичної основи.

Важливою тенденцією сучасної інтернаціоналізації є поєднання традиційних і цифрових форматів співпраці. Віртуальні майстер-класи, дистанційні проекти, онлайн-концерти та спільні цифрові платформи дозволяють підтримувати сталість міжнародних контактів навіть за умов обмеженої фізичної мобільності. Цифровий вимір не замінює безпосереднього виконавського контакту, проте може доповнювати його, забезпечуючи регулярність взаємодії та розширюючи коло учасників. У цьому контексті технологічна інтеграція стає одним із чинників інноваційного розвитку виконавських шкіл, особливо в умовах глобальних трансформацій культурного простору.

У педагогічному вимірі міжнародні партнерства сприяють переосмисленню ролі викладача. В умовах глобального академічного простору викладач уже не виступає лише носієм локальної традиції, а стає медіатором між різними виконавськими школами. Такий перехід зумовлений структурними змінами освітнього середовища. Інтернаціоналізація як інтеграція міжнародного виміру у функції вищої освіти (Knight, 2003: 3) створює ситуацію постійного професійного порівняння. Викладач опиняється в полі зіставлення різних виконавських стандартів, методик та інтер-

претаційних традицій. Через участь у спільних проектах, стажуваннях, майстер-класах, міжінституційних дослідницьких ініціативах відбувається накопичення альтернативних методичних рішень, що поступово інтегруються у власну педагогічну практику. Водночас цей процес не є одностороннім запозиченням. Він має характер двостороннього професійного обміну, у межах якого відбувається не лише рецепція нових підходів, а й артикуляція власної традиції. Саме у ситуації міжнародного діалогу викладач змушений концептуалізувати та раціоналізувати ті принципи, які раніше функціонували імпліцитно як частина спадкової практики. У результаті локальна виконавська школа набуває більшої усвідомленості та методологічної структурованості. Зміни стосуються і методичного інструментарію. Розширюється спектр педагогічних стратегій – від варіативності інтерпретаційних моделей до використання цифрових форматів навчання, що стають невід'ємною складовою сучасної міжнародної взаємодії. Однак ключовим є не механічне впровадження нових інструментів, а їх адаптація відповідно до естетичних і ціннісних засад конкретної виконавської школи. Отже, міжнародні партнерства формують інтегративний і рефлексивний тип педагогічної діяльності, де оновлення відбувається через свідоме переосмислення традиції.

Практичний вимір цього процесу простежується у діяльності українських мистецьких закладів вищої освіти, зокрема у міжнародній діяльності Національної музичної академії України імені П.І. Чайковського. Завдяки участі у Асоціації європейських консерваторій, альянсі IN.TUNE та Opera Europa, розвивається мережа стійких стратегічних партнерств з провідними закладами вищої освіти Європи та світу. Участь науково-педагогічного складу і здобувачів сприяє включенню до різних виконавських контекстів – від індивідуальних майстер-класів до спільних проектів із іноземними партнерами (Тиждень України, Erasmus Orchestra, SEMAN Orchestra тощо). У межах таких форматів відбувається не лише обмін досвідом, а й зіставлення педагогічних підходів, інтерпретації та репертуарної політики.

Перенесення концепту інтернаціоналізації у площину виконавських шкіл дозволяє розкрити ще один суттєвий аспект – зміну культурної самоідентифікації. Міжнародні партнерства виконують не лише функцію збагачення, а й функцію структурного випробування традиції. Включення у глобальний мистецький простір виявляє сильні й слабкі сторони національної виконавської школи. У глобальному мистецькому просторі виконав-

ська школа перестає бути ізольованим феноменом і починає функціонувати як учасник мережевої системи взаємодії. У цьому полягає подвійний ефект інтернаціоналізації: вона відкриває систему до зовнішніх впливів, але водночас заострює усвідомлення власної ідентичності. Така діалектика особливо важлива для мистецької освіти, де передача традиції поєднується з необхідністю творчого оновлення. Саме в умовах зіставлення з іншими традиціями відбувається уточнення її естетичних пріоритетів і методичних принципів. Таким чином, міжнародні партнерства виступають не лише каналом запозичення, а й механізмом рефлексивного самопізнання. Вони створюють ситуацію порівняння, у якій виконавська школа здатна одночасно зберігати історично сформовані параметри та адаптувати їх до сучасних вимог.

У межах даного дослідження міжнародні партнерства пропонується розглядати як механізм структурної еволюції виконавської школи, що виходить за межі усталеного розуміння інтернаціоналізації. У низці досліджень інтернаціоналізація трактується переважно як розширення міжнародної активності закладу вищої освіти (Джейн Найт, Ганс де Віт). Така інтерпретація фіксує інституційний вимір, але не пояснює трансформаційних змін у самій художньо-педагогічній традиції. Запропонований підхід зміщує аналітичний фокус із зовнішньої діяльності на внутрішню структуру виконавської школи, розглядаючи міжнародну взаємодію як простір нормативного, методичного й естетичного переосмислення. У цьому контексті партнерства функціонують як середовище професійного порівняння, яке запускає механізм уточнення критеріїв якості, корекції інтерпретаційних стандартів і концептуалізації педагогічних принципів. Таким чином, інтернаціоналізація інтерпретується не як додаткова активність інституції, а як внутрішній чинник керованої трансформації традиції, що забезпечує її адаптивність без втрати історичної тяглості. Концептуальна новизна дослідження полягає у введенні виконавської школи в поле аналізу інтернаціоналізації як динамічної культурно-професійної системи, для якої міжна-

родні партнерства виступають механізмом структурного оновлення.

Аналітичне узагальнення дозволяє окреслити кілька закономірностей. По-перше, результативність міжнародних партнерств прямо залежить від ступеня їх інтеграції у систему внутрішнього забезпечення якості та стратегічного управління. По-друге, вплив партнерств на розвиток виконавських шкіл проявляється не стільки у кількісному розширенні контактів, скільки у вдосконаленні педагогічних і виконавських норм. По-третє, міждисциплінарність і технологічна інтеграція стають чинниками інноваційного оновлення, однак їх ефективність визначається здатністю школи зберігати власну естетичну ідентичність. У цьому контексті перенесення концепту інтернаціоналізації у площину виконавських шкіл дозволяє розглядати партнерства як механізм не лише організаційної модернізації, а й культурно-професійної трансформації традиції.

Висновки. Міжнародні партнерства у сфері виконавської освіти доцільно розглядати як системний механізм, що поєднує інституційні, педагогічні та естетичні виміри розвитку виконавської школи. Їх результативність визначається рівнем інтеграції у систему внутрішнього забезпечення якості та стратегічного управління закладу вищої освіти. Вплив партнерств проявляється не у формальному розширенні контактів, а у трансформації методик викладання, виконавських стандартів і інтерпретаційної традиції.

Принциповою є теза про перенесення концепту міжнародних партнерств як складової інтернаціоналізації у площину виконавських шкіл. Такий підхід дозволяє розглядати інтернаціоналізацію не лише як управлінську чи організаційну стратегію університету, а як внутрішній механізм структурної еволюції художньо-педагогічної традиції. У цьому контексті партнерства виступають середовищем професійного порівняння. Саме через включення у міжнародні мережі виконавська школа набуває здатності до рефлексивного самовизначення та адаптивного оновлення без втрати власної ідентичності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Knight J. Updating the definition of internationalization. *International Higher Education*. 2003. № 33. P. 2–3. DOI: <https://doi.org/10.6017/ihe.2003.33.7391>
2. de Wit H. Internationalization of higher education: The need for a more ethical and qualitative approach. *Journal of International Students*. 2020. Vol. 10, № 1. P. i–iv. DOI: <https://doi.org/10.32674/jis.v10i1.1893>
3. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Brussels: European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), 2015. 32 p.
4. Безгін О. І., Кузнецова І. В., Успенська О. Ю. Художня культура і мистецька освіта України: сучасні прояви і смисли: монографія. Київ: Ін-т культурології НАМ України, 2019. 208 с. ISBN 978-966-2241-51-8

5. Myhovych I. V. Internationalization process as a way to ensure quality of higher education in Ukraine. *Освіта та педагогічна наука*. 2018. № 1 (168). С. 45–52.
6. Zhang G., Sun J., Sun Y. Mapping interdisciplinary collaboration in music education: analysis of models in higher education across North America, Europe, Oceania, and Asia. *Frontiers in Psychology*. 2023. Vol. 14. Article 1284193. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1284193>
7. Гринчук І. П., Спольська О. В. Вітчизняні виконавські школи: регіональний аспект. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*. 2020. № 5. С. 24–31. DOI: <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2020.5.4>

REFERENCES

1. Knight, J. (2003). Updating the definition of internationalization. *International Higher Education*, 33, 2–3. <https://doi.org/10.6017/ihe.2003.33.7391>
2. de Wit, H. (2020). Internationalization of higher education: The need for a more ethical and qualitative approach. *Journal of International Students*, 10(1), i–iv. <https://doi.org/10.32674/jis.v10i1.1893>
3. European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). (2015). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. Brussels: ENQA.
4. Bezghin, O. I., Kuznietsova, I. V., & Uspenska, O. Yu. (2019). *Khudozhnia kultura i mystetska osvita Ukrainy: suchasni proiavy i smysly* [Art culture and art education of Ukraine: contemporary manifestations and meanings]. Kyiv: Instytut kulturolohii NAM Ukrainy. [in Ukrainian]
5. Myhovych, I. V. (2018). Internationalization process as a way to ensure quality of higher education in Ukraine. *Osvita ta pedahohichna nauka*, 1(168), 45–52.
6. Zhang, G., Sun, J., & Sun, Y. (2023). Mapping interdisciplinary collaboration in music education: Analysis of models in higher education across North America, Europe, Oceania, and Asia. *Frontiers in Psychology*, 14, 1284193. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1284193>
7. Hrynychuk, I. P., & Spolska, O. V. (2020). *Vitchyzniani vykonavski shkoly: rehionalnyi aspekt* [Ukrainian music performance schools: regional aspect]. *Muzychne mystetstvo v osvitolohichnomu dyskursi*, 5, 24–31. <https://doi.org/10.28925/2518-766X.2020.5.4> [in Ukrainian]

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 22.04.2026

Стаття поширюється на умовах
 ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

